

Paul G6raldy
Szerelem

FORDITOTTA:
BENEDEK MARCELL

1.

Fiacskám, fiatalember vagy már.

Idáig csak a világ keletkezésével törődtél. Racine hercegeinek szerelmes őrjöngései, amikbe minden áron be akartak avatni, hidegen hagytak és némi megvetést oltottak beléd. Fiúkorodban nem szeretted a lányokat.

De aztán korod, szemed hirtelen kinyílása, egy fekete nap szívós vágyakat és kíváncsiságokat oltottak beléd.

Oly szomorú és izgatott vagy, hogy szeretnéd visszafojtani bolond érzékenységedet, mint ahogy szíve dobogását csendesíti az ember, kezét szívére téve.

No, nézz hát rám! Emeld fel zavaros szemedet!

Nem vagy kivétel.

Az ember csak igen későre tud belenyugodni a szerelembe. A magunk követeléseit s az asszonyok engedékenysége holtig megbotránkoztatnak. Don Juan, amíg szoknyát emelget, asszonyt vetkőztet, egy riadt kamasz hangját fojtja el magában.

D...-né, akit láttál nálunk, elmondta nekem, hogy tizenkét-tizenhárom esztendő korában iskolatársainak csökönös erősítgetéseire végül is könnyes szemmel válaszolta: „Meglehet. De az én papám és mamám nem így csinálta!”

Az ember örök tragédiája és minden könyvnek tárgya az összhang hiánya a közt, aminek álmodja magát s ami valójában; életének szétszaggatottsága a szerelem két pólusa: a nemiség és a szerelem között.

Hát mitévők legyünk?

2.

Ismered az asszonyokat. Légy férfivá, legyenek szeretőid.

Meglep ez a többszám? Azt hitted, hogy a szerelem - valaki szerelme?

Várj csak! Várj csak!

Tanuld meg előbb megkülönböztetni szívednek és vágyadnak előre összekeverődő hangjait.

Sok szerelmes összetéveszti a szerelmet és a gyönyört s hasonlít az olyan utashoz, aki azt hiszi, hogy szeret egy várost, mert jól ebédelt benne.

Az érzékek járnak elől s a szívet olyan tájékokra hurcolják magukkal, ahol szegénykének semmi dolga nincs - aztán rábízzák, hogy boldoguljon, ahogy tud.

Tanítsd a szívedet.

3.

Szeretted volna megőrizni magad az asszony számára, akit majd szeretni fogsz?

Ez a legbiztosabb módja annak, hogy ne tessél neki.

Az asszonyok nem szeretik a tanulókat.

Minden játékban az a szomorú, hogy először meg kell tanulni.

4.

Most pedig mondd meg nekem, hogy mit gondoltál.

Vagy inkább ne! Ne mondj semmit!...

Nem kell-e, hogy végtelen sok költészet és céljaiba vetett csodálatos hit lakozzék az emberben, ha meghagyta a „szerelem” nevét a szerelem siralmas mozdulatainak!

5.

Kiábrándultál, de nem nyugodtál meg.

Kíváncsiságod, szomjúságod még mindig eleven.

Milyen szép dolgok ezek!

Mindenütt ott vannak körülötted, szalonokban, utcán, összekeveredve az emberekkel. Sivár, kemény világodhoz paradicsomot ragasztanak. Kísértetek látogatnak. Szédülsz. Reszketsz...

Nohát rajta!

Dehogyan is! Nem nehéz az!

Az az asszony, aki még nem a másé, védtelen a férfi akaratával szemben.

Bemutattak neki? Túl vagy a nehezén.

Csak a férfi tud bátortalanná tenni.

Nehogy elriasszon az arckifejezésük, a húzódozásuk. Az asszonyok nem azért védekeznek a próbálkozásaink ellen s igyekeznek menekülni az üldözésünk elől, mintha nem volnának érzékeik. Hanem, mert olyan hirtelen, oly könnyen izgatható és gyorsan uralomra törő érzékeik vannak, hogy rémülten vigyáznak rájuk.

Sohase szégyelld előttük a vágyadat. Ne félj attól, hogy észreveszik, mennyire izgatnak.

Roppant vágyakozásod nem sérti őket.

Ellenkezőleg.

Az asszonyok szeretik a szerelmet.

Az asszonyokat sohasem botránkoztatja meg a szerelem.

Hogyan kívánhatod, hogy megadják, amit akarsz, ha te magad szégyelled?
Szeretnél szebb, gazdagabb és szellemesebb lenni. Tudom. Nem erre van szükséged.
Az eszközeid nagyon is kielégítőek.

6.

Érdeklődéssel hallgatlak. Kedvveléssel néznek.
No látod!

Szemük büszkén és hálásan mondja: „Szép vagyok és te észrevetted ezt. Köszönöm”!

Folytasd. Legyen ezer kalandod.

Ne engedd elszaladni az asszonyozás korát.

Ne hidd, hogy vesztegeted az időt. Időt nyersz.

Az asszonyok fognak végképpen megnevelni és megformálni a világ számára.

Az ő jóvoltukból hozzányúlsz majd az élethez, amit a foglalkozásodon keresztül csak
töredékesen és eltorzítva érhetnél el.

Porto-Riche így szólt egyszer hozzám: „Fiam, elfecséreltem az életemet. Szórakoztam. Nem
dolgoztam.”

Azt feleltem: „Renan így beszélt: barátaim, elfecséreltem az életemet. Dolgoztam. Nem
szórakoztam.”

Ne házasodjál meg. Túlságosan szereted a szerelmet. Túlságosan szereted az asszonyodat.

Semmi férji tulajdonság nincs benned.

Szerelmes vagy. Született szerelmes!

7.

A siker tegyen boldoggá, de büszkévé ne.

Nem nagy győzelem az, amit asszonyokon arat az ember. Annyira szeretnék már előre, hogy
legyőzzék őket!

Csupa hála és elérzékenyülés vagy; ki akarod szolgáltatni magadat.

Ne tedd!

Fiatal és egészséges vagy. Tetszel.

Ez természetes.

És még sok más asszonynak fogsz tetszeni.

Ne áldozd fel a szerelmednek a méltóságodat.

Ne térdelj le. Az asszonyok irtóznak attól, hogy istennők módjára bánjanak velük. Tudják jól, hogy ők csak asszonyok. Ha sápadozol, áradozol, ájuldozol: szégyellik magukat helyetted.

Az asszony szereti a férfit. Ne alázd meg a férfit előtte.

Igazán felsőbbrendű elmén sohasem uralkodik egészen a szerelem.

8.

Nagyon kevés szeretőnek lenni. Nagyon sok szerelmesnek lenni.

9.

A szerelmes azt a benső kielégülést várja a szerelemtől, amit csak munkában, szenvedélyes igyekezetben, szerencsében, másokon és önmagán aratott ismételt győzelmekben eltöltött hosszú élet adhatna meg neki. Azt kívánja az asszonytól, hogy legyen számára már előre kézzelfogható díja nemcsak annak, amit ér, hanem annak is, amit érni szeretne.

A gyöngék és nélkülözők vágyódnak legsóvárabban a szerelemre. Tudják, hogy keveset várhatnak a társadalomtól, amely drágán fizetteti meg a kegyeit, de a szerelemben bőkezű kegyencuralom van és sokkal többet remélhetnek tőle, mint amennyi megilleti őket.

Az ember nem tartja fontosnak, hogy azért szeressék, ami megvan benne. Elég, hogy megvan. De az a tehetség, az az erény, ami nincs meg, kis szakadékokat és a lélekben s a másiknak a feladata, hogy ezt betömje. Elégtelenségükre és nyugtalanóságunkra szerelem-borogatás kell.

Hiába nem szeretjük önmagunkat, sohasem vagyunk megelégedve azzal, ahogy mások szeretnek.

Egy szép fiatalember azt akarja, hogy a lángeszéért szeressék. Ha híres emberré lesz, festi magát, masszíroztatja az arcát s aggódik, hogy vajon nem neve és sikerei ragyogásának köszönheti-e az asszony hódolatát.

10.

Ne szeresd a túlságosan gyors sikereket, se a túlságosan testi győzelmeket.

A szív gyöngeségei idézik elő a szép vereségeket. Ne üldözz senkit játékból, céltalanul, csak az üldözés kedvéért.

Az ember ragaszkodni kezd ahhoz, amit üldöz.

Kétségbeejtő ébredésekben lesz része.

Hiúságból se, hogy egy nevet besorozhass a jegyzékedbe.

A szoknyalovag kicsi ember.

Ki szoknya után futkos, levegőt fogdos.

Óvakodj azoktól az asszonyoktól, akiknek tetszel, s a magad jó szívetől.

Senkit se üldözz udvariasságból.

Őrizd meg a választás jogát.

Azt kell magadhoz láncolni, aki neked tetszik, nem akinek te tetszel.

A férfi azt hiszi, hogy ő választja az asszonyt, pedig majdnem mindig az asszony választja a férfit.

Az asszony választja ki azt a férfit, aki őt fogja választani.

Minden kalandod olyan legyen, hogy aláírhasd. A legfutóbb kalandnak is legyen értelme, a legszerényebbnek is legyen illata. Mindegyik legyen egy költemény.

Nem nagy költemények vannak. Akadnak egészen kicsinyek is, amelyek tökéletesek.

11.

Hogy tökéletesen számúzni kell-e az utcalányokat és a félvilági nőket?

Természetesen!

Rád nézve nincs gyönyör képzelet nélkül.

Óvakodjék a színházi nőktől. Idődet vesztegetnéd velük.

Az asszonyok született színésznők. Amelyik nem él a színpadon, nem élte ki teljesen a sorsát, de amelyik teljesen kiélte, nem asszony többé.

Hagyd békén a leányokat. Azok is szegények és mohók, mint te. Semmit sem adhatnál nekik és semmit sem kaphatnál tőlük.

Sohase légy férjes asszony szeretője.

A házasságtörés rút dolog.

Most azt feleled, hogy ezek a legvonzóbbak...

Meglehet.

Hogy asszonyabbak és egyszersmind lányabbak is...

Jól tudom!

És hogy valamennyien olyan rosszul mentek férjhez...

Nyilvánvaló!

12.

Hogy adják oda magukat! Micsoda lendület!

Micsoda hév! Micsoda mohóság!

A szemérem az az érzés, amelyről a férfiak azt hiszik, hogy az asszonyokban megvan.

Szomorú vagy, fáradt vagy, egyedül vagy...

Győztél!

Amikor szerelemnek kereszteltük, felszabadítottuk, tisztára mostuk, trónra emeltük a gyönyört. De mivé tettük a szerelmet!

13.

A szerelem legszebb pillanata az egyetlen, amelyik után valóban részegek maradtunk - az előjáték, a készülődés: a csók.

Az asszony olyan kedveskedéseket használ csalétkül, amelyek látszólag a szellemből és a szívből fakadnak. A férfi belekap a horogba s nem talál mást, csak szerelmet.

A férfi örült vadász, aki nem túlságosan éhes a zsákmányára.

14.

Nem mintha az asszonyok nem hajszolnák, akárcsak te, sőt még komolyabban, a legmagasabbrendű és legkényesebb fajtáját az egyesülésnek. A szép férfiak nem nagyon izgatják őket. Nem annyira a benned lévő hím a hódítójuk, mint inkább a hős. Amit a testedben keresnek, nem a tested volt, hanem te magad, bölcsességed, tapasztaltságod, korod és mohó életkedved.

De alighogy a csókod megremegtette testüket, semmi egyéb nem számított a szemükben, mint ez a test és ez a csók.

A gyönyör kielégíti és felmagasztalja a nőt.

A férfit elkomorítja és kiábrándítja.

A férfinak nehezebben elérhető paradicsomra van szüksége.

Tudod mit mondott Renan: „Az asszony a férfit szereti. A férfi - Istent!”

A leány is Istent szerette...

15.

Te már eltolod magadtól ezt a forró testet.

Azt követeled: „Nézz rám!” Keresed a szemet. Az menekül előled. Az asszony száját kínálja a szádnak. De szemébe kapaszkodó szemed bántja. Azt mondod neki: „Beszélj! Mondd el a történetedet!” Nincs története, amit elmondjon. Csak csókokról tud.

Nagy boldogságod egyhangúvá válik és untat.

B...né, aki rád néz, nagyon csinos!

Közeledjél kissé...

Talán végül megjön Seherezáde.

16.

Amit te a szerelemben keresel, az nem egyéb barátságnál.

17.

Már sokkal kevésbé érdekel a hódítás művészete, mint a szakítása.

Az asszony ragaszkodik.

Vigyázat! Ezen a ponton eljutottál a legnagyobb drámához: az asszony ragaszkodik s meg akarja tartani a férfit.

Légy becsületos, de védekezzél.

Ne engedj jó szívednek: téged vesztedbe sodorna, őt nem mentené meg.

Kétségtelenül nagy dolog, amit az asszony adott neked, de túlzás volna ezért az életedet adni cserébe.

Nemcsak vele szemben vannak kötelességeid.

Magaddal szemben is vannak.

Fizess értelmekkel, erőddel és időddel, mely napról napra drágább lesz.

Nem vagy már fiatalember. Fizess a pénzeddel.

A szerelem költséges fényűzés.

18.

Ne légy igaztalan azok iránt, akiket valamikor annyira szerettél.

Szép asszonynak lenni keserves állapot!

Amikor egy asszonyt megítélünk, nem gondoljuk meg eléggé, hogy mily nehéz dolog asszonynak lenni.

Ráparancsolunk, hogy legyen őszinte, s csak akkor szeretjük, ha színeskedik.

Megesküszünk neki, hogy angyal s bebizonyítjuk neki, hogy állat.

A férfi számára a szerelem nagyszerű szórakozás, amely a zsarnokból vagy lakájából költőt csinál. Az asszony számára: pálya, amely alárendeltet csinál belőle.

19.

Az asszonyok nem erényesek, de nekik köszönhetjük az erények fogalmát.

20.

Ha nővéred volna, kíváncsi vagyok, mit mondanék neki.

Azt hiszem, valami ilyesfélét: „Ne foglalkozzák a szerelemmel. Legkönnyebben úgy érheted el, ha nem keresed soha. Ne akarj olyan emberhez menni, akit szeretsz. Sőt jobb volna rád nézve, ha sohasem találkoznál olyan férfival, aki fizikailag túlságosan tetszik neked...”

Vagy mégsem. Azt mondanám neki: „Az asszony szerelemre született. Ha bátor vagy...”

Eh, nem tudom, mit mondanék neki!

21.

Szükséged van rájuk. Elvonják a figyelmedet saját magadról. Megtanítanak arra, hogy élvezd a jelent. Kipihened köztük a képzelet és az előérzet fátalmait. Ők a kertjeid, a vasárnapjaid. De nem érheted be velük.

Az ember elárulja egy barátját, hogy egy asszonyt meghódíthasson - s hogy egy asszonnal vacsorázzon, ahhoz egy barátot hív segítségül.

Daniel D. barátom, a bankár, azt mondta nekem: „Nem szeretem az asszonyokat, csak ha szerelemről van szó”.

Ritka erényekkel ékeskedjék az, aki szeret bennünket, mert különben elviselhetetlen a szerelme.

22.

Érzékeink meg az asszonyok szépsége belénk oltották a vágyakozást egy paradicsom után, amelyet végül az ő segítségük nélkül, pusztán szellemünk erejével akarunk megvalósítani. Logikusan cselekszünk tehát, amikor azt kívánjuk az asszonyoktól, hogy kihívóak és hozzáférhetetlenek legyenek egyszerre.

23.

Nem vagy már gyermek. Jól ismered az asszonyokat. Nem tartod túlságosan sokra őket. Nem veszélyesek már rád nézve.

Azt mondják, nagyon szerettek téged.

Fejedet rázod...

Nem nagyon szerették azt, akit szerelemmel szerettek.

A barátságban sokkal több a szerelem, mint a szerelemben.

Nem számítász már a boldogságra. Tudod, hogy nem boldogságról van szó, hogy nem lehet élni betegségek, balesetek, csatatkozások nélkül - hogy élni annyit jelent, mint ezekkel a nyomorúságokkal megbirkózni, s nélkülük unatkoznék az ember.

Élsz. Harmincöt éves vagy.

24.

De beszéltél nekem egy leányról...

Gondolsz rá. Terveket kovácsolsz, hogy találkozhassál vele. Találkozol is.

Találkozásaitok körülményei, a részletek, a vizuális emlékek sokszoros értelmet, lényeges értéket nyernek elmédben s végtelen boldogsággal kapcsolódnak össze.

Nem mintha szépsége kivételes volna. Elméje sem. Nem különb a tiédnél. Egyszerűen értelmes és szép leány. De egyetlen más nőhöz sem hasonlítható.

Nem lehet tudni, hogy bűbája honnan származik. Egyszerre komoly és vidám, meleg és friss, mint a gyermekkor, s távolibb, mint egy titok, mint az élet titka.

Nem kívánod a testét. Magasabban áll, mint a vágy. Tiszta, majdnem szűzies vágyat érzel iránta. Érzékeid hevülése a fejedbe szállt.

Azt mondaná az ember, hogy életed ismeretlen célja, mindaz, ami felé félig öntudatlanul törekedtél, kézzelfoghatóvá, elevenné, közellé, hozzáférhetővé vált.

Boldog vagy és boldogtalan. Nem tudod, mi vagy. Érzed, hogy szíved megduzzadt, kifeszült, mint egy vitorla. Egy ének lakik benned, s egész véred az énekek énekét skandálja.

25.

Vedd feleségül!

Ez kétségtelenül kockázatos játék.

Bezárod szerelmedet két legyőzhetetlen ellenfele: az idő és a megismerés közé.

A megismerés megöli a szerelmet.

Egy szerelem története: az idő ellen vívott küzdelmek drámája.

De szerelmed talán erősebb s tartozol neki azzal, hogy próbára tedd s engedd szerencsét próbálni.

Mi tart vissza? Az, hogy elvesztenéd a szabadságodat?

De hiszen a szabadságod megöli!

Olyan erőssé tesz a magányosság?

De olyan gyöngévé is!

Annyival bonyolultabb dolog egyedül élni!

Főlöskéges várni és jobban megismerni a leányt. Akkor volt igazán ő maga, amikor először láttad, amikor a szalon sarkában beszélgettetek. Most már szerepet játszik - és te is.

Vagy mindjárt helyesen ítélted meg, vagy az együttélés fog kijózanítani tévedésektől. Különben is, a szívedben már el van intézve minden.

Nemcsak szépségébe, természetébe, egész magába vagy szerelmes.

Szerelmes vagy az életébe is. Nemcsak testeteket akarod minden áron egyesíteni, hanem érzékléseiteket is. Kettőtök életét s e két élet távlatait.

Vedd feleségül!

Felséges életed lesz.

26.

Hát megtörtént, fiam. A tiéd.

Tiéd éjjel, nappal. Tiéd a jelenben és a jövőben.

Ura és szeretője vagy.

Kicsi lett a világ, s nagy a házad.

Végre tiéd a vagyoned meg tehetséged is.

Csak az a tiéd, amit megoszthatsz mással.

Végre - most először - kielégítéd a benned lakozó kettős ösztönt: uralkodni és szolgálni.

Érzed, hogy néznek rád. Kevesebbet cselekszel és jobban. Nagy ártatlanságot érzel magadban. Az életed másvalakit is érdekel már, nemcsak téged. Szereted magadat.

Múltad emlékei elröppentek. Most kezdődik az életed.

Ahány ajkat eddig ismertél, mindnek csak test-íze volt. Az ő ajkának íze: kettőtök összeolvadt élete, szép jövőd és a világ békéje. Az ő ajka: szerelem. A lába: szerelem. A gyönyör, amelyet tőle kapsz, komoly és hosszantartó. És a szíved fogadja magába.

Szeretni annyi, mint a birtoklásban újra föllelni a vágy túlfeszültségét.

27.

Szerencsétlenség ellen bebiztosítva, mohón és mindennel elhalmozottan mozogsz egy befejezett, tökéletes világban.

A jelen érintkezik a jövővel.

Nevetsz magadban, hogy fogolyként őrizheted őt, elrejtve az ember, a háború s az élet szennyese elől.

Elérzékenyülten látod, hogy éretted él - magányosan, meghitten és szépen, büszkén és szelíden, szinte istennő módjára... s oly alázatosan!

A házasság az egyetlen tökéletes kaland.

28.

Elmondod neki sikereidet és bukásaidat.

Hallgatja. Már csak sikereid vannak a világon.

29.

Szerelem: meghódítani, bírni és megtartani egy lelket, amely annyira erős, hogy fölemel bennünket, s annyira gyöngé, hogy éppoly szüksége van ránk, mint nekünk órára.

30.

Váratlan vihar tör ki. Idegek. Kitörések. Szemrehányások. Homály...

Bezárkózik és sír. Te pedig lázadozva, megdőbbenve, paradicsomból kiűzve menekülsz.

Menekülsz a tömeg és az utca felé - az utca felé, ahol hozzád hasonló emberek vannak.

De szerelemből érkezel, és nem ismersz már senkit.

Sem szíve, sem esze nincs. Örökre eltaszítod magadtól. Egy képzelt bíró előtt fáradhatatlanul ismétled súlyos vádbeszédedet.

Aztán visszatérsz hozzá, aggodalmasan, harcra készen, szavakkal teli szívvel.

Ne kívánj magyarázatokat. Ne üldözd okoskodásokkal. Ne reméld, hogy szavakkal győzhetsz. Az ő természete irtózik a világosságtól. Könyörtelen logikára zokogással felel.

Ha panaszosan, kimerülten közeledel hozzá, megindíthatod. Akkor azonnal még mélyebben meg kell indítanod. Végre engedi, hogy birtokodba vedd - s a testben összetalálkozol vele.

A szerelem szerelme megmenti a szerelmet.

31.

Az ember azért házasodik meg, hogy bebiztosítsa magát gyöngé órái ellen s megöli erős óráit.

32.

Ó, mily rettentően függenek egymástól! Mily tragikusan össze vannak fonódva!

33.

A szerelmes csak akkor élhet békességben, ha magával is, meg a másikkal is meg van elégedve.

Az asszonyra nézve a szerelem annyit jelent, hogy nem ítélkezik többé. Rád nézve annyit, hogy szigorúbban ítélkezel.

Megkívánod tőle, hogy reá esett választásodat minden pillanatban igazolja és megerősítse.

Te voltál a választó, téged aláznak meg a gyöngédségei.

Amikor valami cselekedetét helyteleníted, magadat kezded nem szeretni.

Elhalmozod megjegyzésekkel, szemrehányásokkal, tanácsokkal.

A szerelem azon ismerszik meg, hogy az emberek semmit sem tudnak eltitkolni egymás elől.

A nagy szerelem olyan tükör, amely könyörtelenül mutatja a valóságot.

Nagylelkűnek, gyöngédnek hitted magad.

Kényes vagy és önző.

Ha élettársad egy szintre tudott volna emelkedni vágyaiddal: azt hiszed, egy szintre tudtál volna emelkedni élettársaddal?

34.

Minden pillanatban csodálkozásra késztet könnyelmű gondolkozásával, gyermekes vágyaival. Viszont vannak pillanatok, amikor éleslátása zavarba hoz, amikor okosabbnak, gyakorlatibbnak érzed önmagadnál.

Van olyan pillanat is, amikor bátorságán csodálkozol.

Ha elmúltak ezek a pillanatok, ne feledkezzék meg róluk!

35.

Haragszol rá, amiért tartózkodóan bánik a barátaiddal, nem szereti őket eléggé.

Az ember sohasem szereti túlságosan azoknak a barátait, akiket szeret.

36.

A szerelemben nem annyira a szerelemmel van baj, mint a másik fél pontos alkalmazkodásával és erényével. A hiba a választás eredetében és szabályzatában van. A szív és az elme itt csak tanácsadó. A döntő szavazat a testé. Ez az oka a sok benső forrongásnak és pártoskodásnak.

37.

Ne akard mindenáron megjavítani, tökéletessé tenni, vagyis átgyúrni saját hasonlatosságodra.

Sohasem fog hasonlítani hozzád.

Természete valamikor annál hevesebben fordul majd ellened, minél nagyobb erővel és állhatatossággal akartad béklyóba verni.

Az asszonyt ugyanúgy próbáltuk alkalmazkodásra kényszeríteni, mint a természetet. Csak-hogy az asszony jobban védekezik.

Magunkhoz hasonlítottuk Görögországot, Rómát, a barbárokat, Kínát, magunkhoz hasonlítottuk a négereket. Még nem hasonlítottuk magunkhoz az Asszonyt.

38.

Mindenki odanyújtja az arcképét a másiknak s a másik nézi magát a kép üvegjében.

39.

Hasonlítanunk kell kissé egymáshoz, hogy megérthessük egymást, de kissé különbözőknek kell lennünk, hogy szerethessük.

Igen, hasonlóknak és különbözőknek...

Ó, milyen szép szó lehetne ez: *idegen!*

40.

Igen, tudom, a léhasága!

No, de a te aszketizmusod is!

41.

Egyébiránt honnan tudod, hogy bűbája csupa erényekből áll?

G. barátom, akit hozzátartozói szidni szoktak rossz természete miatt, így szólt egyszer hozzám: „Egyáltalán nem értenek meg. A rossz természetem a legjobb bennem.”

S ez igaz is. Gyanakvó, sértődékeny természete szívének végtelen kényességéből származik.

Hibáikért szeretjük az embereket s utáljuk azoknak hibáit, akiket szeretünk.

42.

Nincsenek olyan napok, amikor az ember jobban, s amikor kevésbé szeret. Vannak napok, amikor szeret az ember és napok, amikor nem szeret.

Tiszteld az asszonyban, hogy ő az asszony, akit választottál.

43.

A fiatalember a testét szégyenli, a meglett ember a szívét.

Bátorság, no! Légy jó.

Mit akarsz: ki vigasztalja meg, ha te szomorítod el?

44.

Ne fösvénykedj a szerelemmel.

A szerelem is, mint a vagyon, arra való, hogy elköltsék.

Jól költeni annyi, mint meggazdagodni.

45.

Minden emberi vonatkozás közt a legrafináltabb, a szerelem, maradt meg legbarbárabbnak.
Barátodtól nem fogadnál el száz frankot.
Feleségedtől mindent megkívánsz.

Ne kívánj tőle túlságosan sokat.

46.

Ne beszélj neki annyit magadról.

Ne hozakodj elő természeted őszinteségével, hogy tetszelegve tárhasd fel gyöngeségedet.
Az asszony gyöngéje. Szüksége van arra, hogy te erős légy. Tudd meg, hogy hiányzó erődöt a legritkább tehetség, a legkiválóbb erények sem pótolják soha a szemében.

Van bennünk egy győztes és egy legyőzött, akik jogaikat követelik. Egyszerre kívánjuk, hogy irigyeljenek és sajnáljanak bennünket, s azt akarjuk, hogy az irántunk érzett szerelemben egyforma szerepe legyen jótulajdonságainknak és hibáinknak, erőnknek és gyöngeségünknek.

Mindig csak erődre hivatkozzál.

Ha azt mondod: „szeretlek” - az ne hasonlítson segélykiáltáshoz. Sohasem egészen erős az ember.

Ha egészen erős volna, nem lenne szüksége szerelemre. De igyekezzél azzá tenni. Légy olyan erős, amilyen csak lehetsz.

Legalábbis jól titkold előtte a gyöngeségedet.

Csak egy erény van: a bátorság. Csak egy gyöngeség van: a gyöngeség.

És ne mondd nekem, hogy azt akarod: csak azért szeressenek, ami vagy.
Többet érsz, mint ami vagy.

47.

Ha meg volnál elégedve magaddal, kevésbé elégedetlenkednél vele.

48.

Ne kecsertesd magad azzal, hogy barátaid szemében reád is visszaháramlik valami feleséged szépségéből, bájoságából, s hogy az ő ragyogásából bármit is javadra írnak, csak azért, mert a feleséged. Bár mennyire egynek érzitek is magatokat, a világ szemében nem vagytok azok.

Külön-külön alkot véleményt rólatok.

Pedig amikor először láttad, azért izgatott annyira, mert azt hitted: ő az a teremtés, aki veled együtt tökéletes egészet alkot.

Azt szereted benne, ami belőled hiányzik, s azt vártad tőle, hogy ezt megadja neked.

Azt hinni, hogy mindketten megnövekszünk a másoknak jótulajdonságaival: ez a káprázat, ez a csalás.

Amit a férfi és az asszony egyesülése talán megad majd a gyermeknek, azt várja mind a kettő a maga számára.

A kis férfi nem hiszi, hogy kisebbnek látszik nagy felesége mellett. Azt képzei, hogy megnőtt, hogy legalábbis felét képviseli kettejük összegének.

Ez csak rajta túl igaz.

49.

Igazi drámád: elégedetlenséged drámája. Nem tudsz belenyugodni abba, hogy nem vagy Isten.

50.

Egy tőle és tőled született gyermek lesz talán az a győztes, akivé te, nagy fájdalomra, nem tudtál lenni.

Szeretni anyyi, mint olyan cserét kívánni, amelyben a jó meg a jó valami jobba olvadnak össze.

Amit Izolda és Trisztán olyan vad szenvedéllyel keresnek, az nem más, mint önmaguk kivetítése a jövőbe. Nem tudják ezt. Tévelyegnek, mint a vakok. Halálba olvadnak szét, a feltámadás forrása mellett.

A szerelemnek tökéletesen világos megértése együttjárhat homályos vágyaival és a legprimitívebb ösztönnel.

Nem szereted az asszonyt, ha nem akarsz szenvedélyesen gyermeket tőle.

Az asszony nem szeret téged, ha teste nem vágyódik erre a kínszenvedésre, s magától meg nem tárul, hogy csókod sebhelyeit elviselje.

Ha nem szeret az ember, elég lehet a csók, a gyönyör. Ha szeret: nem elég.
Szenteld föl az asszonyt egy tartós csókkal.
Hozzátok létre a gyermeketeket.

51.

Nehézkes, szórakozott, gyermekes, boldog, lusta - s egy kissé rád támaszkodik.
Mennyi bűbáj van a gyöngeségében!
S a te erődben mennyi szerelem.
Erősnek lenni, hogy szerethessünk. Még erősebbnek, hogy jobban szerethessünk.

52.

Majd behalt - s te úgy féltél!... Félelmetes, fojtó éjszaka!... Ó, szerencsétlen!
Él... tiszta, édes, ragyogó nap!

53.

A gyerek követelőző és gyöngécske. Ti ketten a gyerek fölé hajoltok. Halántékokot összeér...

54.

Házad melegebb. Az asszony derűsebb. Valahogy mintha nővéred volna.
Vesztett titokzatosságából és vad szabadságából.
Közel van, olvasni lehet benne, egyszerűbben asszonyi.
Te pedig mennyire megkönnyebbültél, hogy megbékéltek, nyugodtnak, kiteljesedettnek érzed!

55.

Vége az összeütközések, a szívet rágó jelenetek idejének, vége a fárasztó harcnak, melyet a
törékeny összhangért, mulékony és bizonytalan egyetértésért vívtatok.
Most aggodalom nélkül gondolhatsz rá, s nem válik pillanatonként problematikussá a
szemedben. Megszállottságod elmúlt. Újra fölkeresed barátaidat.
Tudsz dolgozni. Dolgozol.
A boldogságán dolgozol.
Vége a feszültségnek, szabad vagy, nem zaklat többé a szerelem.

56.

Szeretnéd, ha anyább lenne. Nem eléggé anya.
Az anyák hamar visszaváltoznak asszonnyá.
Ez bánt téged, de így van.
Gyermekének játéka elszórakoztatják egy pillanatra...
Értelmes, művelt asszony, s te akartad, hogy ilyen legyen. Nem guggolhat egész nap!
Engedd élni egy kicsit. Eddig is dolgoztál.
Dolgozz tovább.

57.

Érvényesülsz. Sikereid vannak, pénzed van.
Unatkozol kissé.
Kezded megnézni a többi asszonyokat.

Nagyon szépek, tudom. És fiatalabbak is, mint a te idődben voltak.
Ó, az asszony fiatalsága!

Arcod ráncai, hajad őszülése miatt nem távolodnak el tőled. Ellenkezőleg. Sohasem érezted őket ily közel magadhoz.

Negyvenéves korában meglepi a férfit győzelmeinek hirtelen könnyűsége. De már nem hízelegnek annyira a hiúságának. Tekintélye, vagyona s bizonyos helyzeti energia hamisította meg a játékot.

Ugyan, légy józan. Folytasd utadat.
A szerelem a férfi erőfeszítése, hogy egyetlen asszonnyal megelégedjék.

58.

Nem lehetsz meg nélkülük. Szükséged van üde szemükre, testük hajlékony ritmusára, idegcsiklandó ígéreteikre. Ha csak elhaladni látod is őket: felfrissít s felizgatja a szívedet.
Bátorságod, véred: az elhaladó asszony.
Az egész szerelem benn van az elhaladó asszonyban...

Nos hát - nézd őket, amint elhaladnak!

59.

Dolgozz! Alapjában véve sohasem szeretted mást, csak a munkádat.

A férfi eleinte azért dolgozik, hogy az asszonyt meghódítsa. De tevékenysége elvonja figyelmét a szerelemről. Végül már többre tartja, mint a szerelmet.

Dolgozni annyi, mint önmagunk felé haladni. Érd el önmagadat.

Élni annyi, mint azt érezni, hogy egészen azzá leszünk, amivé lehetünk.

Ne mondd nekem, hogy pihenni szeretnél.

Annyi pihenőd volt már!

Negyvenéves korában a férfi már csak arra való, hogy dolgozzék.

60.

Mindenütt körülötted vannak, a szalonokban és az utcán, elvegyülve a férfiak között.

Kísértetet látsz. Szédülsz. Reszketsz...

Ó, nem az a dráma, hogy megöregszünk, hanem hogy nem öregszünk meg!

Bölcs Ulysses legyen, vagy musichall igazgató, aki érzéketlen akar maradni az asszonyi szépséggel szemben.

Amikor a férfi lemondott a gynecaeumokról és a háremekről, kétségtelenül kockára tette a feleségét, de minden más asszonyt hozzáférhetővé tett a maga számára.

Kaland?

Vigyázat!

Ha nem nagyon szép - micsoda unalom!

Ha pedig nagyon szép - micsoda nehéz ügy!

Az ember otthagyja családját a szerelemért, ebből új családot formál s aztán otthagyja egy másik szerelemért...

61.

Húszéves korában a szerelemtől lelki kisugárzásokat, valami meghatározhatatlan fenséges kettőt, büszke lelki érintkezéseket vár az ember - csúcokat, ideált, örökkévalóságot.

Istent... Később száját, kart, derekat, térdet... emberi forróságot, emberi frissességet... az ifjúságot, az emberi testet!

62.

Körülnéz az asszony is s kezdi némán szemedre hányni, hogy csak az vagy, aki vagy.

Nem egészen boldog.

Ez nem egészen a te hibád. Igen nehéz boldoggá tenni egy asszonyt.

Még egy kivételesen ragyogó anyagi siker sem tette volna boldoggá.

A vagyon csalódást okoz a férfinak, mert nagyon is sok erőfeszítésbe kerül, az asszonyoknak pedig, mert nem került elég erőfeszítésükbe.

63.

Unatkozik. Minden asszony unatkozik.

Nem szereti a barátait. Irtózik az asszonyoktól.

Sikereid nem részegítik meg.

Szeretné, ha többet törődne az életével, többet foglalkozna veled.

Ragyogó lehetőségek vannak benne s te ezekkel csak azért törődöl, hogy elaltasd. Ezt tudja, s haragszik rád érte.

„Nem azt az asszonyt veszi feleségül az ember, akit gondolt” - mondtad egyszer nekem.

De talán megöli az ember azt az asszonyt, akit feleségül vett.

Gondolj arra a leányra, aki volt.

Emlékezzék vissza arra az amazonra!

64.

Nézd a barátaid feleségét. Mindegyiknek legfőbb vágya lett volna, hogy hű maradjon az urához. De a férfi, akit uruknak választottak, túlságosan hamar elárulta a határait. Unalmas ám egy ilyen szakember. Lelkiismeretessége, takarékosága, előrelátása, őszintesége, rendszere, objektivitása, logikája - idegen az asszonynak. Gyerekességre, levegőre van szüksége. Játosztársat választ. Férjét úgy tartja meg maga mellett, mint valami intézőt.

Csak azért hazudik neki, mert muszáj. Ha meg tudná érteni, mindent megmondana neki. Benső barátja lehetne.

„Nem gondoltam - írta Molière Rohault barátjának -, hogy túlságosan komoly ember vagyok a házi társadalom számára.”

65.

Vigyázz. Az asszony még mindig nagyon szép.

Az igazán szép asszony igen soká marad szép.

Ellentétes áramlatok csábítják: fenséges vágyak és igen primitív ösztönök.

Szerelmes nőt csináltál belőle!

Az asszonyok a maga asszonya felé vezetik a férfit. A férfi a férfiak felé vezeti a maga asszonyát.

66.

Megváltozik. Fiatalodik. Jobban öltözködik. Társaságbeli hangját, nevetését, ragyogását nem ismerted eddig.

S mily elnéző a férfiak egyre szabadabb beszédjével szemben!

Haragszol rá, mert túlságosan kedves a barátaiddal. Nem tetszik neked hogy a barátaid túlságosan sok időt töltenek vele.

Eltávolítasz magadtól olyan embereket, akik tetszettek volna neked.

Undorodol a féltékeny ember szerepétől?

Nos, pedig hát...

67.

Némelyek azt állítják, hogy egy fokkal nagyobb intelligenciával már belenyugodnának az asszony hűtlenségébe; hogy a mai lehetőségek és működési körünk szélessége lassan-lassan kigyógyítanak bennünket a birtoklás mániájából.

Kétségtelen, hogy a tulajdon egyik formája a rabszolgaságnak s csak hiúságunkat szolgálja. Az ember szabadabban szereti azt, ami nem az övé. Esztelen követelés, megkaparintani magunknak egy embert, láncra verni a képzeletét, megbénítani fejlődő és önmagát megcáfoló képességét... De ha ilyen bölcssek, ilyen engedékenyek volnánk, akkor csak mértékkel szeretnénk - vagyis nem szeretnénk többé.

Utáljuk a társadalmi erkölcsant. Azt hisszük, hogy kiszabadultunk a hálójából. Kikiáltjuk, hogy jogunk van mindent újrakezdeni, jogunk van a szabad szerelemre... de voltak szüleink is.

Maurois azt mondja, hogy az élet rövid, szeretteinktől nem szabad mást követelnünk, csak azt a kedvező „éghajlatot”, amely nélkül nem lehetünk meg, s nem szabad olyan nagy fontosságot tulajdonítani szeretteink cselekedeteinek.

Ez igen bölcs dolog. Dehát sajnos, az ember másként van alkotva. Nagy fontosságot tulajdonít szerettei cselekedeteinek.

A szerelem nem tartozott hozzá a férfi természetéhez. Az asszonyok tanították meg rá.
De többre vitte benne, mint ők.
Az asszonyok találták fel a szerelmet s a férfiak a házasságot, meg a hűséget.
Nem, ez nem paradox!

A legerősebb férfi is egy szégyenkező, érzelgős lényt rejteget magában s a leggyöngédebb asszony is egy fanyar realistát.

68.

Az asszony gyengéd. A férfi jó.

69.

Szép gyermeked: kis költő a háznál!

Az ember talán mindent megkapott az asszonytól, ha az gyermeket szült neki...
De vajon úgy szeretnéd-e gyermekedet, mint ma, ha nem szerethetnéd többé az anyját?

70.

Hogy egy kicsit többet adj neki magadból, figyelmes légy hozzá, foglalkoztasd, szórakoztasd?
De hiszen ez az egész idődet felemésztené!
S hát a munkád?

A hódítás szenvedélyének megvan a maga szépsége, még ha rögeszmévé válik is. De elmondhatjuk-e ugyanezt, ha a megőrzés szenvedélyéről, vagyis az elvesztéstől való félelemről van szó?

71.

Az asszony elméje érdeklődőbb, szélesebb körű.
Ismer olyan embereket, akiket te nem ismersz.
Kevésbé gyöngéd, de figyelmesebb irántad.
Kevesebbet van otthon, s házat egy tündér tartja rendben. Páratlan munkatárssá és barátnővé vált.
Csak nincs valami titka?
Ez az átlátszó, szép szem...

Eh, mit tudhatod?

Csak nem kémkedel utána?

Kétkeddel?... ebben a kételyben már az egész vereség benne van.

A gyermeked... s aki gyermekedet keblére szorítja, idegen asszony... talán ellenség?

72.

Az asszony arra született, hogy üldözzék, hogy védekezzék és hogy engedjen.

73.

Elhagyni? Elválni tőle?

Mivé lenne nélküled?

A szabadság elpusztítaná. Hiszen gyermek.

Te pedig nem tudnád elviselni azt a tudatot, hogy lezüllött, vagy hogy szerencsétlen.

Láttad néha szenvedni. Visszaemlékszel erre.

Az ember soká szereti még azt az asszonyt, akit szeretett.

74.

Szerelemben nincs se bűn, se vétség. Ízlésbeli hibák vannak.

75.

És különben is, mit tudhatsz te?

Nem tudsz semmit. Hallgass.

Maurois-nak talán igaza van...

Egy dologtalan, csillogó társadalomban a házasság olyan állapot, amely megengedi a házastársaknak, hogy ki jobbra, ki balra a lehető legkényelmesebben játsszék szerelmesdit.

76.

De a szerelem!

No, hát a szerelem?

Minden ember ezer okot hordoz magában, hogy tessen, vagy ne tessen, vagyis magában hordja más szerelmének és minden szerelemnek történetét.

Vannak tökéletes testek és tökéletes arcok.

Tökéletes szívek nincsenek.

A szerelmed elmúlt. Minden elmúlik!

Minden véget ér. Hogy jól vagy rosszul végződik: mindegy.

Szeretni - rendben van. Nem szeretni többé - ez is rendben van.

Nem érzed, mily szabad most a tér körülötted?

A szerelem börtön volt!

Az élet nagyobb, mint a szerelem.

77.

Az élet célja nem a szerelem.

78.

Cél nincs. A cél: az út.

79.

Szerelem: túlságosan távoli föld, túlságosan nagy szó - mint Istent.

Határozottan tájékoztató pontok...

80.

A legnagyobb jó, amit a szerelemnek köszönhetünk, hogy megtanított hinni a szerelemben.

81.

Különben is, mibe ártod magad?

Magadért vagy felelős. Törődj magaddal.

Ha eléggé szereted magad, hogy magasra emelkedjék, érezni fogod, hogy harmatként hullsz vissza a világra, s rájössz, hogy a szerelmedet csak adni lehet, kapni nem.

Ha magadat nem szereted, elárulod azt, akit szeretsz.

De nem is olyan egyszerű ám magunkat szeretni! Mindenütt, mindig, öröktől fogva ez a panaszos és hiú én, ez az előre kiszámítható, korlátolt, rest, szomorú én!

Szívesen faképnél hagynád ezt az unalmas frátert, másra bíznád azt a gondot, hogy sajnálja és hízelegjen neki, szeretnél lelket és hajlamokat cserélni, más szemmel, más világok keresésére indulni.

Ez a kiváltság egyedül az asszonyoké. Te, az úr, a harcos, nem szökhetsz meg! Nem szabad elhagynod az őrhelyedet!

82.

A szerelem csak a magunk szerelme - s talán ez a nagysága. De ezt nem valljuk be - s ez a nyomorúsága.

83.

Senki sem érdemli meg, hogy szeressék. Senki, hogy ne szeressék.

84.

Nem vagy olyan egyedül, mint hiszed. Rosszul vetted számba a barátaidat. Számítsd hozzájuk munkatársaidat, gazdáidat, főnökeidet, vetélytársaidat, szolgálóidat. Számítsd hozzájuk a jóakarató emberek roppant tömegét. És számítsd azt a sok megnyugtató pajtást, lángoló, bizalmas odafeledkezést, lehajtott fejet...

Életed állandó csere a világgal - minden nap eredményesebb valamivel.

Igaz, hogy mindenütt háború van, de van mindenütt egy kis szerelem is.

85.

A szerelmet sohasem találja meg az ember.

De aki a szerelmet keresi, annak minden egyéb megadatik.

86.

Változik az asszony. Kicsinyessé vált, figyelme szétszóródott, aprólékos gondoknak szenteli magát, nem törődik azzal, ami fontos.

Nem sok mondanivalód van már neki. Jobb szeretnél egyedül élni. Most már csakugyan meg is tudnál élni egyedül.

De jusson eszedbe, hogy ő volt nélkülözhetetlen társad, hogy nem tudtál volna senki mást elviselni.

Megismerted volna-e önmagadat, ha őt nem ismered?

H.B., aki nem valami jól gazdálkodott képességeivel, azt mondta egyszer: „Hiányzott mellőlem a tanú.”

Megengedte neked, hogy az légy, aki vagy. Megpihenhettél mellette önmagadtól.

Ne vond meg tőle gyöngédségedet.

Hiszen magad mellett tartod s ma is szereted anyádat, akin régóta túlhaladtál.

Neki ugyanannyival tartozol, mint anyádnak.

Látóhatárod és tájképed volt s egész életed nézőpontja.

Ő állította melléd azt a csodálatos, elviselhetetlen és elragadó fiatalembert, akit titokban imádsz, aki az ő vonásait viseli és hozzád hasonlít.

Fizesd adósságodat az időddel, amely napról napra kevesebbet ér.

Könnyű a munkádat szeretni. Ezt mindenki tudja. Ha az ember csak a munkáját szeretné, hangyatársadalmat alkotna.

Hagyd békén egy kicsit a népek boldogságát.

Gondolj az övére.

Oly nagy szüksége van a boldogságra!

Az asszony oly nehezen tud meglenni boldogság nélkül!...Egyszerű ennek a magyarázata: hiszen egyebe sincs.

Foglalkozzál vele. Hajolj föléje. Beszélj neki önmagadról. Tégy meg érte mindent, amit tehetsz...

87.

És érd be önmagaddal.